

บรรณาธิการแถลง

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับส่งท้ายปี พ.ศ. 2563 ท่ามกลางปัญหาการแพร่ระบาดใหญ่ทั่วโลกของโควิด-19 ซึ่งนับถึงวันที่ 19 ธันวาคม 2563 มีผู้ติดเชื้อที่ยืนยันแล้ว 75,508,468 ราย และเสียชีวิตไปแล้ว 1,671,772 คน โดยหลายประเทศทางตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและหลายประเทศในยุโรป มีการระบาดใหญ่ระลอก 2, 3 ประเทศไทยเองสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้ดี จนมีผู้ติดเชื้อเพียง 4 พันเศษ และเสียชีวิต 60 คนเท่านั้น แม้ช่วงปลายปีจะมีสัญญาณการระบาดจากประเทศเพื่อนบ้านและการแพร่ระบาดในแรงงานอพยพที่จังหวัดสมุทรสาคร จนทำให้เกิดการระบาดระลอกสอง แต่ท่ามกลางสถานการณ์ดังกล่าว น่ายินดีที่แวดวงวิชาการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกของเรา ยังคึกคัก ดังปรากฏว่ามีนิพนธ์ต้นฉบับในเล่มนี้ถึง 15 เรื่อง

เรื่องหนึ่ง **ฤทธิ์ด้านการอักเสบและบรรเทาอาการปวดของสมุนไพรที่ใช้ในการทับหม้อเกลือ** เป็นการวิจัยเอกสารพบว่าสมุนไพรที่ใช้ในการทับหม้อเกลือมี 7 ชนิด และฤทธิ์บรรเทาปวดเกิดจากความร้อนที่ได้รับจากเกลือสมุทรที่ทำให้ร้อนและสมุนไพรบางชนิด ซึ่งยังมีประเด็นที่จะศึกษาต่อไปได้อีกมาก เรื่องที่สอง **การแพทย์แผนไทยร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการดูแลมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลชุมชนเขตสุขภาพที่ 9 นครชัยบุรินทร์** เป็นการสำรวจการดูแลมารดาหลังคลอดด้วยการแพทย์แผนไทยใน

กลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีการใช้สมุนไพรในการกระตุ้นน้ำนมเพียง 4 แห่ง และมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมใช้น้อย อาจเป็นเพราะความรู้และภูมิปัญญาในเรื่องดังกล่าวที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ มีอยู่น้อย เรื่องที่สาม **การศึกษาประสิทธิผลและความปลอดภัยของตำรับยามรุมเมหะกับ Metformin ในผู้ป่วยเบาหวานระยะที่ 2 รายใหม่** เป็นการศึกษาที่มีการออกแบบการวิจัยดีพอสมควร พบว่ายามรุมเมหะสามารถลดน้ำตาลในกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ได้ อย่างไรก็ดี การวิจัยนี้เป็นการศึกษาทางคลินิกระยะที่ 2 จำนวนตัวอย่างยังน้อยมากจึงยังไม่สามารถนำข้อสรุปไปกำหนดเป็นมาตรฐานการรักษาหรือแนวทางเวชปฏิบัติได้ โดยเฉพาะยาตำรับรุมเมหะมีสมุนไพรถึง 26 ชนิด การใช้รักษาผู้ป่วยระยะยาวจะต้องมีการศึกษาเรื่องความปลอดภัยอีกมาก

เรื่องที่สอง **ประสิทธิผลของรูปแบบการดูแลรักษาผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้ายด้วยการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทย** พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการดูแลรักษาผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้ายด้วยการแพทย์แผนไทยได้ โดยควรมีการศึกษาติดตามเพื่อประเมินผลต่อไป เรื่องที่ห้า **ผลของการกักน้ำมันหญาขัดมอญต่อผู้ป่วยนิ้วล็อกระดับที่ 2** พบว่า การรักษาด้วยวิธีการกักน้ำมันหญาขัดมอญ ซึ่งหมายถึง การพอกน้ำมันดังกล่าวตรงบริเวณข้อนิ้วล็อกเป็นเวลา 30 นาที สามารถบรรเทา

อาการของโรคดังกล่าวได้ จึงน่าจะสามารถใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการรักษาโรคที่พบบ่อยนี้ โดยควรการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ขึ้น และศึกษาโดยมีกลุ่มเปรียบเทียบ เพื่อให้ผลการศึกษามีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากขึ้น รวมทั้งศึกษาหลักการออกฤทธิ์ของวิธีการศึกษาที่ต่อไปด้วย เรื่องที่หก **การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการฝังเข็มศีรษะรักษาอาการปวดหลังส่วนล่างด้วยเทคนิคการกระตุ้นเข็มด้วยมือและการกระตุ้นเข็มด้วยไฟฟ้า: การทดลองแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม** พบว่าการฝังเข็มที่ศีรษะและกระตุ้นทั้ง 2 วิธี สามารถลดอาการปวดหลังได้ โดยไม่มีความแตกต่างกัน ผลการศึกษานี้ยังเป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างเพียง 20 คน ควรศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้มีข้อมูลเพียงพอสำหรับกำหนดเป็นแนวทางเวชปฏิบัติได้ต่อไป

เรื่องที่เจ็ด **การศึกษาชุดที่เหมาะสมสำหรับผู้รับบริการฝังเข็ม คลินิกแพทย์แผนจีน ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล** เป็นการศึกษาในเรื่องพื้น ๆ ที่น่าสนใจ โดยการรับฟังความคิดเห็นทั้งจากผู้ให้และผู้รับบริการ ตามหลักการของการออกแบบเครื่องแต่งกาย เพื่อให้ได้ชุดที่เหมาะสมกับผู้รับบริการฝังเข็ม ซึ่งพบว่าชุดที่ออกแบบมาควรมีการวิจัยเพิ่มเติมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เรื่องที่แปด **การศึกษาศาสตร์กอกลายพันธุของสารสกัดปอปิด** เป็นการศึกษาที่น่าสนใจ เพราะในวงการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร มีมายาคติว่าสมุนไพรเป็นสิ่งที่ได้จากธรรมชาติจึงปลอดภัย ซึ่งไม่เป็นความจริง ดังกรณีพบอันตรายร้ายแรงของมะเกลือที่ทำให้ตาบอด ไปชี้เหล็กทำให้ตับแข็ง เป็นต้น การศึกษาสารสกัดผลปอปิดนี้ ได้ข้อมูลเบื้องต้นเรื่องความปลอดภัยและการเตือนภัยสมุนไพรแก่ประชาชนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจ และนำไปเป็นข้อมูลใน

การป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน อันจะทำให้ภาพลักษณ์ของการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเสียหายโดยไม่สมควรด้วย เรื่องที่เก้า **การศึกษาศาสตร์ด้านอนุมูลอิสระและพัฒนาผลิตภัณฑ์ครีมทาต้านแดดจากสารสกัดแกนสับปะรดพันธุ์ตราดสีทอง** เป็นการศึกษาที่มีลำดับขั้นตอนตั้งแต่การศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการทดสอบการใช้และความพึงพอใจของผู้ใช้ นับเป็นตัวอย่างของการศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์จากบางส่วนของผลไม้ที่ใช้บริโภคทั่วไปอย่างสับปะรด ผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายได้ต่อไป

เรื่องที่สิบ **การศึกษาคูณภาพเครื่องยาสารส้มสะอาด** เป็นอีกการศึกษาหนึ่งที่เพิ่มพูนความรู้พื้นฐานของสมุนไพรประเภทธาตุวัตถุคือสารส้ม ที่พบว่าสารส้มที่จำหน่ายในท้องตลาดมีค่าวิเคราะห์ทางเคมีใกล้เคียงกับสารส้มที่ยังไม่ได้สะอาด โดยอาจเกิดจากการสะอาดไม่สมบูรณ์หรือการเก็บสารส้มสะอาดอย่างไม่เหมาะสม จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขโดยเก็บในภาชนะที่ปิดสนิทและป้องกันความชื้นอย่างถูกต้อง เรื่องที่สิบเอ็ด **การเตรียมยาแคปซูลจากสารสกัดน้ำของตำรับยาจันทน์ลีลา** เป็นตัวอย่างที่ดีของการพัฒนาสมุนไพรให้มีรูปแบบที่ทันสมัยขึ้น และน่าจะทำได้สามารถพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของยาสมุนไพรให้น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เป็นการยกสถานะจากระดับประเทศไทย 1.0 เป็น 2.0 เรื่องที่สิบสอง **ความรู้และทัศนคติที่เกี่ยวกับการใช้กัญชาในการรักษาโรคของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก** เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ไม่มีการศึกษาเชิงคุณภาพเช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การอภิปรายกลุ่ม การสังเกตการณ์ ทำให้ต้องพิจารณาผลการศึกษาด้วยความรอบคอบ

เรื่องที่สิบสาม **สมุนไพรในงานสาธารณสุข**

มูลฐานที่ช่วยในการรักษาอาการแพ้อักเสบของผิวหนังจากแมลงสัตว์กัดต่อย เป็นการศึกษาสมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐาน 5 ชนิด ได้แก่ เสลดพังพอนตัวผู้ เสลดพังพอนตัวเมีย ผักบุ้งทะเล ตำลึง และขมิ้นชัน โดยการวิจัยเอกสารพบว่า สมุนไพรทั้ง 5 ชนิด มีงานวิจัยรองรับในเรื่องการยับยั้งสารที่กระตุ้นให้เกิดการแพ้ การอักเสบ และยับยั้งอาการปวดในระดับเซลล์ เรื่องที่สืบเสาะ **การศึกษานำร่องผลของตำรับยาพอกลมปะกังต่อความเครียด: ประเมินจากความผันแปรของอัตราเต้นของหัวใจ** พบว่าตำรับยาพอกลมปะกังที่ใช้ทดลองมีผลต่ออัตราการเต้นของหัวใจ โดยมีสมมติฐานว่าน่าจะเกิดจากการทำงานของระบบประสาทพาราซิมพาเทติกเพิ่มขึ้น ทำให้ความเครียดลดลง โดยยังเป็นเพียงการศึกษานำร่องที่ต้องมีการศึกษาและพิสูจน์สมมติฐานต่อไป เรื่องที่สืบเสาะ **การ**

สำรวจภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรในป่าครอบครัว อำเภอพรหมณานิคม จังหวัดสกลนคร: กรณีศึกษา นายจวงจันทร์ อุตสาหกรรม ซึ่งพื้นที่ป่ามีขนาด 12 ไร่ มีพืช 76 ชนิด แยกเป็น 40 วงศ์ มีการนำมาใช้ประโยชน์ 6 ด้าน ด้านหนึ่งคือเป็นสมุนไพรซึ่งมี 38 ชนิด นับเป็นการศึกษาที่น่าสนใจ เป็นตัวอย่างของการอนุรักษ์ป่าของครอบครัวให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยควรมีการศึกษาเชิงลึกในแง่มุมต่าง ๆ ต่อไป

ปกิณกะในฉบับนี้ เป็นเรื่อง **ขมิ้นอ้อย** และมรดกัลย แต่ **อาจารย์บุญทำ กิจนิยม** ครูชาวไทยคนสำคัญของไทย ส่วนวารสารสโม่สร เป็นเรื่องสมุนไพรที่เกี่ยวกับโรคไข้ในเด็กที่เกิดจากไวรัสชนิดหนึ่งและโรคโควิด-19

พบกันใหม่ฉบับหน้า

นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์

